

MEMÒRIA D'ACTIVITATS 2024

JULIOL-DESEMBRE

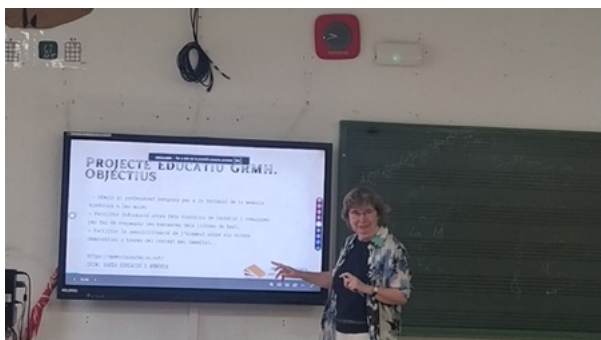
**ACTIVITATS REALITZADES PEL GRMHC
I PARTICIPACIÓ EN ACTIVITATS REALITZADES
PER ALTRES ENTITATS**

JULIOL

Participació del GRMHC en l'Escola d'Estiu on s'aborda la memòria democràtica a les aules de primària

El 5 de juliol, a l'Escola d'Estiu de Castelló, el GRMH va presentar el seu projecte educatiu amb les activitats i recursos que el Grup posa a l'abast dels mestres per a facilitar la introducció de la memòria històrica a les aules de primària. En primer lloc, Montserrat Ferrer, del GRMH de Castelló, va presentar els objectius del projecte educatiu del Grup i les activitats que es consideren adequades per a primària, destacant les exposicions, les xerrades informatives i les visites als llocs de memòria de la ciutat de Castelló. En concret, es van mostrar les possibilitats d'explotació didàctica de les exposicions "Castelló sota les bombes", "Castelló Republicà. Arquitectura i urbanisme" i "Víctimes de la repressió franquista", i quant a les visites guiades, es presenten l'itinerari del Castelló Republicà i la visita al Refugi de la Guerra Civil. Per últim, Laia Ruiz, del CEIP Enriqueta Agut, va explicar el projecte de treball que han desenvolupat els alumnes de cinquè de l'escola al voltant del tema de les guerres. Va mostrar el treball previ d'investigació fet pels grups, la visita guiada pel GRMH (al Refugi, plaça de Tetuan, Correus i IES Ribalta) i, per últim, les activitats posteriors a la visita realitzades a l'aula.

Participació del GRMHC en el 3r Homenaje al Combatiente Republicano en Zucaina

En la plaça de la Mitja Lluna de Sucaina es va iniciar la celebració per tercer any consecutiu de l'Homenatge al Combatent Republicà Sucaina-Alt Millars. Enguany dins de la jornada es va dur a terme un acte de reconeixement i desgreuge a la memòria de Guillem Agulló i Salvador, assassinat l'11 d'abril de 1993 a les mans d'un grup de neonazis en la pròxima localitat de Montanejos. I per a això, es va comptar amb la presència i la intervenció de la seua família. Guillem defensava el dret a ser i a existir, el mateix que es va defensar combatent al feixisme en aquestes trinxeres en la Batalla de Llevant. Aquest acte és organitzat per l'associació de memòria democràtica de Sucaina "Montañas de Libertad, Recuperando Memoria" i en ell van participar tres membres del GRMHC, Dolors Domingo, Antonio Giner i Ramón Juan.

Representants del GRMHC participen en l'acte d'homenatge i reparació a víctimes de la repressió franquista celebrat a València

Una representació de membres del GRMHC participaren el 18 de juliol de 2024, commemoració del colp d'estat contra la Segona República en un acte d'homenatge i reparació a 13 víctimes de la repressió franquista, abans del qual es va celebrar una reunió del ministre de Política Territorial, Ángel Víctor Torres, la ministra de Ciència i Tecnologia Diana Morant, al costat del secretari d'Estat, l'exconseller Arcadi España, el responsable de Memòria Democràtica, Fernando Martínez López, i la delegada del Govern, Pilar Bernabé, amb representants d'associacions memorilistes i de familiars de víctimes del franquisme del País Valencià.

Participació en la 3ª edició “Casertes Obertes” a Nules

El divendres 26 participarem en la inauguració de la 3 ed. Casertes Obertes que organitzava Platges de Nules, l'Ajuntament de Nules i la Diputació de Castelló, amb la col·laboració, entre altres col·lectius, del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló. Vam visitar una caseta on estava l'exposició “100 anys a vora mar”. En la part de darrere es va inaugurar l'exposició “Pinzellades d'art” amb gran èxit de públic. Els actes es van dur a terme fins al 28 de juliol.

AGOST

Jornada de memòria a Morella amb presentació del llibre sobre Matías Sangüesa i homenatge i record als seus alcaldes republicans

Dissabte 3 d'agost a Morella, a les 11.30 h a la Sala del Justícia de l'Ajuntament, va tindre lloc la presentació del llibre “Matías Sangüesa Guimerà. Una vida de servei al poble”, abans de la mateixa es descobriren tres plaques de ceràmica en record dels tres alcaldes de la població durant la II República. Al Pinar de Pereroles, a les 10 h, a la que va ser sa casa, la placa en record de Domingo Borràs. A Ca Riteta, carrer Julià Prats 42, a les 10.45 h, on va viure, la placa en record d'Agustín Borràs. I a l'Ajuntament, a les 11.15 h, la placa en record de Matías Sangüesa (no s'ha pogut contactar amb els actuals propietaris de la que va ser sa casa). El GRMHC va participar amb els seus membres, Lluís Meseguer i Jordi Tárrega i Juan Luis Porcar.

Jornada de Memòria Històrica a Vilafranca

Del 5 al 10 d'agost de 2024 Vilafranca va acollir una nova edició a Vilafranca del Curs d'Arqueologia i Antropologia Forense al Front de Llevant, organitzat per ArqueoAntro amb el suport i col·laboració de l'Ajuntament de Vilafranca, el GRMHC i la Diputació de València entre les entitats més destacades.

XII Campaña de búsqueda de combatientes
VIII Curso teórico-práctico de Arqueología y Antropología forense en el

FRENTE DE LEVANTE

*El valle de la guerra
El valle de la vida
El valle de la memoria
El valle de la esperanza
El valle de la paz
El valle de la fraternidad*

ACTIVIDADES

**Domingo
4 de agosto**

11'00: Reinhumación de los soldados recuperados en las campañas de 2021 y 2022 en el Cementerio de Vilafranca.

**Jueves
8 de agosto**

Jornada de Puertas Abiertas en la Casa Social (Avinguda Llosar, 21)

18'00: Conferencia "Resultados antropológicos de las exhumaciones en Vilafranca" (Javier Iglesias, ArqueoAntro)

19'00: Presentación del libro "Matías Sanguesa Guimerà, una vida de servei al poble" (Pep Querol, Jordi Tàrraga, Joan Lluís Porcar)

20'00: Teatro de Memòria "Un tros de dona!" de Domingo J. Font, representada per L'Armelar de Castelló de la Plana

**Sábado
10 de agosto**

11'00: Visita a las zonas de trabajo en el Cementerio de Vilafranca y en la Ermita de la Virgen del Cid de la Iglesia

Vistabella del Maestrat acull les XV Jornades de Memòria Històrica

Organitzades per l'Ajuntament de Vistabella del Maestrat, el Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló i el Centre d'Estudis de Penyagolosa, i amb la col·laboració de la Fundació Caixa Vinaròs Vistabella del Maestrat va acollir el 10 d'agost les seues XV Jornades de Memòria Històrica. Pel matí, la presentació de la jornada, a càrrec del GRMHC i l'Ajuntament de Vistabella del Maestrat, ka conferència: "La Memòria Democràtica i la proposta de Llei de Concòrdia", a càrrec de Maribel Peris (GRMHC) i posterior col·loqui/debat, la dramatització del testimoni de Matilde Alcón: "Dones represaliades a Vistabella", per Ana Claramonte Salvador amb debat posterior i la presentació de les últimes publicacions del GRMHC. De vesprada inauguració i visita guiada a l'exposició: "La dona durant la II República i la Guerra Civil Espanyola", a càrrec de Lara Pérez Campos, del Centre de Documentació i Estudis de la Guerra Civil Espanyola i comissària de l'exposició amb Antoni Arnau, director-coordinador del CEDGCE, a la Casa de la Llum. Per finalitzar amb teatre, representació de l'obra "Un tros de dona", de l'autor Domingo J. Font, interpretada pel grup de teatre "L'Armelar" de Castelló de la Plana al Casal Jove.

Finalitzen les campanyes d'excavació i exhumació de víctimes de la repressió franquista a l'antic cementeri civil de Castelló

El 14 d'agost de 2024 va finalitzar la campanya de la Generalitat Valenciana d'excavació i exhumació de víctimes de la repressió franquista al cementeri civil de Castelló, impulsada pel Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló i executada per l'empresa ATICS.

Després de quasi 5 mesos de treball, s'han excavat i exhumat 235 restes humanes de represaliats de les files 7, 10 i 13 del cementeri civil, excavades i exhumades en la seua totalitat, i de les files 6, 8 i 9 que amb algunes excavacions en zones específiques en campanyes anteriors, van ser també acabades d'excavar i exhumar totalment.

Presentació del llibre “Matías Sangüesa Guimerà. Una vida de servei al poble” a Cincorres

El 15 d'agost de 2024 es va presentar a l'Oficina de Turisme de Cincorres el llibre “Matias Sangüesa, una vida de servei al poble” per part de Jordi Tárrega, Marc Sangüesa i Juan Luis Porcar, membres del GRMHC i familiars de Matias els dos primers, en representació de tots els autors/es de l'obra. L'acte va comptar amb la presentació de la regidora de Cultura Ana Albalat i una àmplia participació de públic que va omplir la sala.

Commemoració a Sueca del 80 aniversari de l'alliberament de París de l'ocupació nazi

El 17 d'agost de 2024 amb el patrocini de la Diputació de València mitjançant la seua delegació de Memòria Democràtica i amb l'organització i col·laboració de la CAMDE-PV, l'Ajuntament de Sueca, l'Amical Mathausen, l'ARMH de la Ribera Baixa i la Taula per a la Memòria d'Alcàsser, es va dur a terme una jornada al cementiri de Sueca amb motiu del 80 aniversari de l'alliberament de París de l'ocupació nazi. A l'acte que ha comptat amb la participació de Ramón Juan Navarro en representació del GRMHC, s'han dut a terme les intervencions i els homenatges previstos, destacant la participació d'Evelyn Mesquida, autora de 'La Nueve', investigació sobre la unitat de combatents republicans espanyols que van tindre una destacada participació en l'alliberament de París.

Presentació a Herbers del llibre “República, guerra i repressió a Herbers”

El passat 17 d'agost de 2024 va tindre lloc al Saló del Delme del castell d'Herbers la presentació del llibre “República, guerra i repressió a Herbers” d'Adrià Serret Amorós i Rafael Serret Serret. L'acte va comptar amb una gran afluència de públic, prop de 150 persones i va ser introduït per una presentació a càrrec del membre del GRMHC i catedràtic de la Universitat Jaume I, Lluís Meseguer, per a continuar amb les intervencions dels dos autors del llibre. La jornada va finalitzar amb la inauguració de l'exposició “La Guerra Civil als Ports” de Ricard Martí, qui va realitzar una visita guiada.

Presentació de “Matias Sangüesa, una vida de servei al poble” a Castellfort

Diumenge 18 d'agost El Forn de Castellfort va acollir la presentació del llibre “Matias Sangüesa, una vida de servei al poble”, en un acte en el qual van participar Pep Querol, Maribel Peris, Marc Sangüesa, Jordi Tàrrega i Paco Mezquita, una àmplia representació dels autors de l'obra, que amb les seues intervencions es van dirigir a un nombrós públic que omplia la sala.

SETEMBRE

Projecció de la pel·lícula "El maestro que prometió el mar"

Diumenge 1 de setembre, dins de la programació de la XIII edició de Cinema al Carrer organitzada pel col·lectiu antifeixista Cosa Nostra de Castelló, amb la col·laboració del GRMHC i Memòria Llibertaria CGT, es va projectar la pel·lícula "El maestro que prometió el mar", en record del mestre Antoni Benaiges assassinat pel feixisme franquista, els primers dies del colp d'estat de 1936.

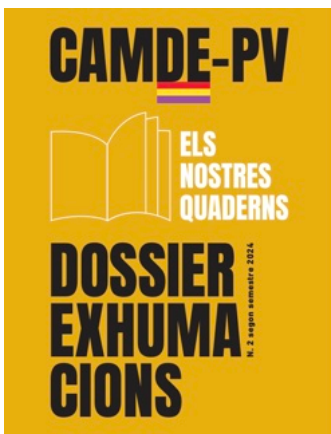
Jornades de Memòria Històrica 2024 de l'Alcora

Del 12 de setembre al 21 de setembre van tindre lloc les Jornades de Memòria Històrica 2024 a l'Alcora organitzades per l'Ajuntament de l'Alcora amb la col·laboració del GRMHC. Començaren el 12 de setembre a les 19:00 en les Noves dependències municipals amb la conferència "El moviment obrer alcorí en el segle XX" a càrrec d'Hugo Vivas. El 20 de setembre a les 20:00 h en la Reial Fàbrica, va ser l'actuació de Pau Alabajos "La paraula viva i amarga". Finalitzaren el 21 de setembre a les 19:30 h en la Reial Fàbrica amb la lectura dramatitzada "Miliciana" del grup de teatre La Ravalera.

Publicat el núm. 2 de “Els nostres quaderns” de la CADME-PV dedicat a les exhumacions al País Valencià

La Coordinadora d'Associacions de Memòria Democràtica del País Valencià (CAMDE-PV) ha anunciat la publicació del número segon de la seua revista, *Els nostres quaderns*, que conté un dossier d'exhumacions que aquests dies serà enviat a impremta i posteriorment repartit en els actes celebrats per l'entitat memorialística i pels col·lectius afins. El número, dirigit per Juan Luis Porcar, membre del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló, se centra en els treballs d'exhumacions fets al llarg dels últims huit anys i compta amb una extensa xarxa de col·laboracions que aborden aquesta qüestió amb la voluntat d'honar la memòria de les víctimes republicanes durant el franquisme. La publicació compta amb la subvenció de la Delegació de Memòria Democràtica de la Diputació de València, liderada per la diputada provincial Natàlia Enguix, del partit Ens Uneix, a través d'una convocatòria pública per a entitats i associacions sense ànim de lucre.

SUMARI	
EDITORIAL	
Excavant la memòria i trencant el silenci 80 anys després, exhumacions al País Valencià. Juan Luis Porcar (Grup de Recerca de la Memòria Històrica de Castelló)	2
DOSSIER: EXHUMACIONES AL PAÍS VALENCIÀ	
Treballant per recuperar la dignitat d'un país sense memòria. Rosa Pérez Galán	9
Situació actual de les excavacions i exhumacions de fosses de la guerra civil i del franquisme al País Valencià. Miquel Mesquida Ferrández, Azahara Martínez Valls, Alejandro Calvo Kozminski i Pedro Sierra Portó	15
Antropologia i genètica forense del cementiri civil de Castelló. Marius E. Schwab, Javier Iglesias Belega i Gemma López García	21
Plataforma Familiar Fosses de Paterna. Resiliència i Moviment Memorialista. Amparo Benmore Orts, Plataforma Familiar Fosses de Paterna	29
Exhumacions a Castelló, recerca històrica, reparació i memòria. Juan Luis Porcar (Grup de Recerca de la Memòria Històrica de Castelló)	37
Homenar su vida en lugar de su muerte. Asociación de familiares de los represaliados por el franquismo en el Cementerio de Alicante	45
Recerca de combatents morts al front de Llevant durant la guerra civil espanyola. José María González Martín i Eloi González Martín. Asociación de familiares de víctimas del front de Llevant	53
La xarxa de les associacions de famílies i grups memorialístics del País Valencià. Ricard Sabarot, José Antonio Ferrández, Maribel Peris i Ana Morillas Torralba	61
Exhumacions al País Valencià. Els equips tècnics i empreses reben les seues acreditacions. Patricia Arribas, Ana María, Driakar Consultores i ADES SL	69
CARTILLES PER A LA MEMÒRIA	
NOTÍCIES DE LA CADME-PV (Diego Expósito Sapena i Angel González)	87
AGENDA	97
FES-TE AMIG-AMIGA SINDICATIZAT	99
UN PODAM PER A RECORDAR	
Vicent Andrés Estellés, en la memòria. Víctor Benavides Escrivá	101

Trobada estatal de iai@flautes a Sogorb i Viver amb la col·laboració del GRMHCS

La trobada estatal d'associacions de iai@flautes a Sogorb i Viver, va comptar el diumenge 22 de setembre amb la col·laboració del GRMHCS per part de Ramón Juan Navarro, qui va guiar una visita a l'ermita de San Roque en Viver, lloc significatiu de la línia defensiva republicana XYZ o Matallana. En un acte simbòlic es va plantar una carrasca en memòria d'aquesta visita a la línia XYZ/Matallana, que va servir d'homenatge als caiguts republicans en el front de batalla. També amb les explicacions de Ramón Juan es va visitar el CIBAL (Centro de Interpretación de la Batalla de Levante) cerraron nuestra visita a Viver, gracias a Vicente Domingo y a Ramón Juan Navarro.

Presentació a Alacant i El Campello dels dos últims llibres de Josep Miralles

Els passats dies 23 i 24 de setembre el nostre company Josep Miralles Climent, va presentar a Alacant i El Campello dos dels seus darrers llibres *Del Tradicionalismo al socialismo autogestionario. La evolución de la militància carlista en la época de don Javier i Carlos Hugo...*, i *Una represión olvidada. El carlismo perseguido por la dictadura franquista y la extrema derecha (1955-1982)*.

Presentació a València del núm. 2 de la revista “Els nostres quaderns”, un dossier dedicat a les exhumacions al País Valencià

El 25 de setembre al saló d'actes de Comissions Obreres del País Valencià de la ciutat de València, va tenir lloc la presentació del número 2 de la revista de la CADME-PV “Els nostres quaderns”, un dossier dedicat a les exhumacions al País Valencià, un projecte editorial semestral de la Coordinadora d'Associacions de Memòria Democràtica del País Valencià de distribució gratuïta.

La colònia escolar Cayetano Ripoll. Vila-real, 1937-1938

Publicació de l'article d'Antoni Pitarch Font, Domingo J. Font Pitarch i Juan Luis Porcar Orihuela al núm. 26 de la revista Font, sobre la colònia escolar Cayetano Ripoll que va estar ubicada al paratge de la Mare de Deu de Gràcia de Vila-real durant els anys 1937 i 1938.

OCTUBRE

Jornada de memòria visitant la línia XYZ a Viver dels Iaioflautes de Castelló

Iaioflautes de Castelló van pujar a Viver el dia 12 d'octubre i varem fer un altre xicotet acte per inaugurar la placa commemorativa i vore la carrasca que no s'havia pogut plantar ni col·locar el dia 22 de setembre en la trobada estatal de Iaioflautes. Un acte i visita en els quals van participar Ramón Juan per part del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló, Ernesto Rodrigo de Montañas de Libertad i l'alcalde de Viver, Vicente Domingo Ferrer Ripollés.

Membres del GRMHC participen en la III marxa de Bètera a Portaceli

El 20 d'octubre de 2024, Ramón Juan i Joan Miquel Palomar, membres del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló, vàrem participar en la III Marxa a peu de Bétera fins a Portaceli. Vàrem recórrer més de 8 quilòmetres per arribar al camp de concentració. Es va fer una ofrena floral en la placa que recorda les víctimes d'aquest camp franquista. En aquesta marxa desenes de familiars de represaliats tancats en el camp de concentració de Portaceli han reivindicat la veritat, la justícia i la reparació per als qui "van lluitar per la llibertat i la República". Al finalitzar es van realitzar diferents parlaments de representants d'associacions, sindicats i familiars de les víctimes. L'homenatge va comptar amb la participació musical d'Estrella Roja de Benimaclet.

Representació de l'obra "Escríbeme a la tierra" de Zorongo Teatre

XXII Jornades de Memòria Històrica de Castelló El Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló organitza de forma consecutiva les seues XXII Jornades de Memòria Històrica de Castelló, sobre "poesia i memòria". Un esdeveniment protagonitzat aquest any per la celebració de l'any Estellés, amb unes interessants propostes culturals i artístiques que combinen la conferència i el debat sobre l'obra del poeta amb el teatre i la música. Dijous 24 d'octubre va tindre lloc la representació de l'obra "Escríbeme a la tierra" de Zorongo Teatre sobre Miguel Hernández.

NOVEMBRE

I Itinerari de memòria històrica amb alumnes del màster Internacional d'Estudis per la pau de la Universitat Jaume I

El 15 de novembre es va realitzar un itinerari de memòria històrica des del cementeri a la plaça Major a la ciutat de Castelló. Joan Miquel Palomar ha guiat un grup de 15 estudiants del Màster en Estudis Internacionals de Pau, Conflictes i Desenvolupament per explicar la Segona República, la Guerra Civil i el franquisme a Castelló de la Plana. El recorregut s'ha desenvolupat en quatre parades: la fossa del cementeri civil, Parc Ribalta, Plaça Tetuán i plaça Major des de les 10 h a les 13 h.

Presentació a la Llotja del Cànem del dossier sobre exhumacions al País Valencià de la CADME-PV

La Llotja del Cànem de Castelló de la Plana va acollir el 16 de novembre de 2024, el número 2 de la revista de la Coordinadora d'Associacions de Memòria Democràtica del País Valencià (CAMDE-PV) «Els nostres quaderns», un dossier dedicat a les exhumacions de víctimes del franquisme al País Valencià, un projecte editorial semestral de distribució gratuïta. L'acte va comptar amb les intervencions de Vicent Sanz, director de la Càtedra de Memòria Democràtica i Història de la Universitat Jaume I; Àngel González, president de la CAMDE-PV; Juan Luis Porcar, director del monogràfic, i Carmen Arnal, representant del GRMHC i de l'Associació de Familiars de Victimes del Franquisme del Cementeri de Castelló de la Plana.

Participació a les XIX jornades del Centre d'Estudis del Maestrat celebrades a Traiguera

Els membres del GRMHC Paco Mezquita i Juan Luis Porcar, van participar el 16 de novembre de 2024 a les XIX Jornades d'Estudis del Maestrat que es van celebrar a Traiguera del 15 al 17 de novembre. Les seues ponències presentades per l'investigador i un dels responsables de les jornades del CEM, Narcís Tena, tractaven els primers alumnes de batxillerat del Maestrat en el cas de Paco Mezquita i les víctimes de la guerra civil i el franquisme del Baix Maestrat: fosses, polítiques de memòria i exhumacions en la ponència de Juan Luis Porcar. Diversos investigadors de les comarques de Castelló van participar amb unes jornades que van comptar amb una important assistència de públic.

Presentació del llibre de “Matías Sangüesa Guimerá” una vida al servei del poble a L'Ovella negra 28 de novembre 2024

El 28 de novembre a les 19h a l'Ovella Negra de Castelló, es va presentar el llibre “Matias Sangüesa Guimerá,”una vida de servei al poble” . Teresa Armengot, Paco Mezquita, Marc Sangüesa i Jordi Tárrega com a representants del col·lectiu d'autors/es van parlar sobre l'obra, com va sorgir el projecte, el perquè dels seus continguts, i el perfil humà i polític de Matias Sangüesa Guimerá. Marc i Jordi van donar-li a la presentació una aproximació personal i familiar com a nets de Matías. Després de diverses presentacions oficials, al Palau de la Diputació, a la seu de Comissions Obreres de Barcelona i als Ajuntaments de pobles de la Comarca dels Ports, L'Ovella Negra va acollir aquesta presentació en un ambient càlid i popular.

Historia y documentos del aeródromo republicano de Vistabella del Maestrat

Publicació d'un article d'Antonio Giner, membre del GRMHC, que durant molt anys ha investigat i recollit informació i testimoniatges sobre l'aeròdrom republicà de Vistabella del Maestrat en el nostre web.

HISTORIA Y DOCUMENTOS DEL AERÓDROMO REPUBLICANO DE VISTABELLA DEL MAESTRAT

El aeródromo de Vistabella se empezó a construir el 27 de julio de 1937 para apoyar la ofensiva del Ejército Popular en el frente de Aragón, pertenecía al Sector 3º de la 4ª Región Militar y se utilizó como campo de aviación auxiliar del aeródromo de Vilafamés.

El Consejo Municipal recibió una orden remitida por la Jefatura de Obras de la Subsecretaría del Aire fechada el 25 de julio (reg. entrada 259), indicando la fecha de inicio de las obras, el número de obreros necesarios y salario y duración de la jornada de trabajo, todo conforme con la reglamentación que la II República implantó para mejorar las condiciones laborales de los trabajadores.

[...] Por tener que realizar trabajos urgentes de guerra en el término municipal de esa Villa, manifiesto a esa Alcaldía la necesidad de que coopere en los trabajos con al menos 250 hombres, al mismo tiempo hago presente que estos disfrutarán de un jornal de 10 Pts siendo la jornada laboral de ocho horas diarias efectivas en el Campo, debiendo organizar los sindicatos de ese Ayuntamiento grupos de veinticinco hombres con un responsable cada grupo, y traer legón y azada cada individuo para el trabajo que se le ordene.

Dicho personal deberá hallarse en el Campo donde se realizan los trabajos el próximo martes día 27 a las siete de la mañana en donde recibirán instrucciones. Lo que comunico a Vd. para su conocimiento y exacto cumplimiento. Salud y República. [...]

Las obras comenzaron en la fecha indicada, y se llegó a emplear prácticamente a la totalidad de la mano de obra disponible en Vistabella en aquellos momentos, el tiempo de construcción de las dos pistas, una de 1.230 m x 300 y otra de 1.090 m x 200, no llegó a los dos meses.

Todos los terrenos comprendidos dentro del perímetro del aeródromo. unos 352

DESEMBRE

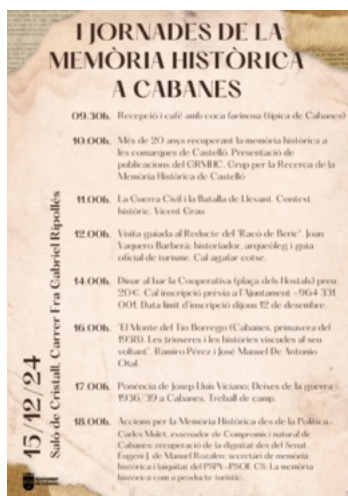
Presentació del llibre “Relats contra l’oblit” de Javi Bueso, a les Coves de Vinromà

L'Associació Cultural Tossal Gros va organitzar el passat divendres 6 de desembre de 2024 la presentació del llibre “Relats contra l’oblit: un estudi sobre la memòria històrica a les Coves de Vinromà 1931-1975” del covarxí Javi Bueso Boira, al saló d’actes de la Caixa Rural de les Coves. L’acte presentat per Pascual Boira, representant de l’associació cultural impulsora de la publicació, va comptar amb la participació de Juan Luis Porcar, membre del GRMHC, col·laborador i autor del pròleg del llibre, i de l’autor Javi Bueso, el qual va analitzar diferents aspectes de la metodologia de treball, i va reflexionar sobre el convuls segle XX a la localitat de les Coves, i el trauma i la memòria, a partir de la violència generada pel conflicte armat de la guerra civil a la localitat.

Jornades de memòria històrica de Cabanes

L'Ajuntament de Cabanes amb la col·laboració del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló ha organitzat les primeres Jornades de Memòria Històrica de Cabanes que s'han celebrat el 15 de desembre de 2024 al Saló de Cristall de les antigues escoles de la localitat. Després de la benvinguda amb café i coca farinosa típica de la localitat, David Casanova, alcalde i impulsor de les jornades, va inaugurar l'esdeveniment. Els membres del GRMHC Maribel Peris, Montse Ferrer i Juan Luis Porcar, van realitzar una presentació del col·lectiu amb els seus projectes i activitats al llarg de més de 20 anys d'existència. Es van descriure i mostrar les diferents àrees de treball i fites de rellevants de consolidació del Grup des del seu naixement fins al moment actual, tractant també el projecte d'exhumació de víctimes de la repressió franquista i el projecte educatiu de memòria, per finalitzar amb una breu presentació de les publicacions del Grup.

Publicació article “La Repressió franquista contra les dones dels Ports. Violència, control i sotmetiment”

Article de Narcís Tena i Juan Luis Porcar del GRMHC publicat a la revista “Millars. Espai i història” núm. 57 (2024). Una investigació novedosa que estudia, des d'una perspectiva d'història del gènere i d'història social totes les dones que foren víctimes de la repressió franquista des d'abril de 1938 fins a ben entrats els anys 40 a la comarca dels Ports. Un estudi referent, que pot servir com a model d'estudi per altres comarques i territoris d'àmbit rurals.

LA REPRESSION FRANQUISTA CONTRA LES DONES DELS PORTS: VIOLÈNCIA, CONTROL I SOTMETIMENT

FRANCO'S REPRESSION OF WOMEN IN EL PORTS: VIOLENCE, CONTROL AND SUBJUGATION

JUAN LUIS PORCAR OLIVERA
 (Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló)

NARCÍS TENA SASTRE
 (Universitat de València-Institut Universitari d'Estudi de les Dones)

RESUM
 En aquest estudi, amb una anàlisi enfocada en la història social del franquisme o "anon de ad", pretenem analitzar i donar nom als que exerciren i a les que patiren la repressió o la manca de consideració dels Ports. Volem com es va reprimir al col·lectiu femení en aquest territori, des de 1938 fins ben entrats els anys quaranta, per la seva suposada relació o simpatia amb les esquerres. Donem visibilitat a aquestes veïnes sotmeses que van viure fins a la seva mort en silenci, treure de l'oblit les històries i successos traumàtics per a donar-les valor històric i memòria necessàriament a aquelles dones que van sofrir un context de por en el qual la seua manera de ser o comportar-se fou motiu de càstig.

Paraules clau: Els Ports (Castelló), justícia militar, franquisme, repressió de gènere, repressió franquista, dones.

ABSTRACT
 The objective of this study is to analyse the social history of Franco's regime "from the ground up" and to identify the individuals who were subjected to repression in the Els Ports region of Castelló. The aim is to analyse the repression of the female collective in this territory between 1938 and the early 1940s, due to their supposed relationship or sympathy with the leftwing. Furthermore, the study aims to shed light on the lives of these unnamed neighbours, who lived in silence until their death, and to recover the traumatic experiences and events from oblivion, thereby conferring historical value and recognition upon the women who endured a context of fear in which their way of being or behaving was a cause for punishment.

Keywords: Els Ports (Castelló), military justice, Franco's regime, gender repression, repression under Franco, women.

Participació en la fira d'entitats per la Commemoració del 92é aniversari de les "Normes de Castelló"

El 14 de desembre del 2024, es va dur a terme la Fira d'Entitats pel valencià per commemorar el 92é aniversari de les Normes de Castelló a la ciutat de Castelló. El GRMHC va aportar una mostra de les seues publicacions en la nostra llengua que el públic va poder consultar.

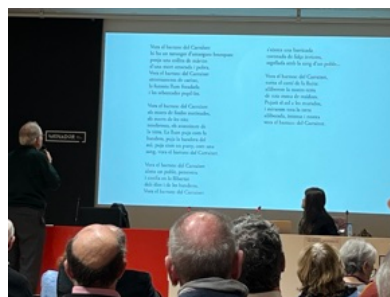
Recital poètic de guitarra "La guitarra en la poesía lorquiana" per Cithara et verba

Dilluns 23 desembre a les 19h en el Teatre del Raval de Castelló va tindre lloc el recital poètic de guitarra "La guitarra en la poesía lorquiana" a càrrec de Cithara et verba dins de les XXII Jornades de Memòria Històrica de Castelló dedicades a la "Poesia i Memòria Històrica" organitzades pel GRMHC amb la col·laboració de l'Ajuntament de Castelló.

Conferència “Guerra i postguerra en els versos de Vicent Andrés Estellés” per Aina Monferrer Palmer

En el Menador a Castelló a les 18:30 es va dur a terme l'últim acte de les XXII Jornades de Memòria Històrica de Castelló dedicades en aquesta edició a “Poesia i Memòria Històrica”. Així, vam tancar les jornades amb la conferència “Guerra i postguerra en els versos de Vicent Andrés Estellés” a càrrec d’Aina Monferrer Palmer. En aquesta conferència es va apropar al nombrós públic assistent la poesia de Vicent Andrés Estellés des d’una perspectiva de memòria històrica, sent un acte que el GRMHC emmarca dins de les activitats “Cent d’Estellés” que es duen a terme per tota Espanya per commemorar el centenari del naixement del poeta. La conferència va estar presentada per Paco Mezquita Broch, membre del nostre grup, i va comptar amb la participació del públic qui va poder recitar alguna de les poesies d’Estellés. La conferència es pot visualitzar en el següent enllaç del nostre canal de Youtube:

El GRMHC treballa en l'actualització d'un catàleg de vestigis franquistes a Castelló

El Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló treballa en l'actualització i ampliació d'un catàleg de vestigis franquistes a les comarques de Castelló.

<https://memoriacastello.cat/el-grmhc-treballa-en-lactualitzacio-dun-cataleg-de-vestigis-franquistes-a-castello/>

DE GENER A DESEMBRE

Actualització del Cens de víctimes de la guerra civil i la repressió franquista de la província de Castelló

Aquest cens de víctimes de les comarques de Castelló és resultat de l'anàlisi i consulta de bibliografia especialitzada, fonts arxivístiques i documentals, investigació pròpia i col·laboracions d'altres investigadors. Inclou informació relativa a les víctimes de la Guerra Civil i el Franquisme a l'àmbit territorial de les comarques de Castelló i de víctimes amb veïnatge en la província de Castelló represaliades o desaparegudes en altres llocs de l'estat. En aquesta darrera actualització s'han incorporat alguns nous casos de víctimes de la repressió franquista, de víctimes de bombardejos en localitats de la província de Castelló com la Vall d'Uixó amb l'aportació de dades per part de Nel·lo Navarro, i d'Ares del Maestrat, Benassal, Albocàsser i Vilar de Canes, mitjançant la consulta de bibliografia del Grup per la Recuperació de la Memòria de Benassal i la col·laboració de Pilar Vidal. També s'han incorporat morts en front de guerra de localitats com Sant Rafel del Riu o El Toro, resultat de la consulta de bibliografia i de la Causa General, i altres morts en el front de batalla mitjançant les aportacions realitzades per investigadors com Carlos Mallench i Narcís Tena.

<https://memoriacastello.cat/base-dades-victimes-guerra-civil-franquisme/>

Actualització durant 2024 de la base de dades sobre les comarques castellanques

A la nostra web podeu trobar una base de dades amb referències de documents publicats sobre les comarques castellanques. Un projecte del membre del GRMHC i documentalista Joan Antoni Andrés, que ha sigut actualitzat durant 2024 incorporant milers de referències de llibres i publicacions periòdiques, superant els 110.000 registres. La podeu consultar en aquest enllaç on informa sobre el fons indexat i les possibilitats de cerca.

<https://memoriacastello.cat/base-de-dades-castello/>

Aquesta base de dades tracta sobre referències de documents (monografies i publicacions periòdiques) que tracten de la història de les comarques castellanques des d'un punt de vista molt ampli (història, art, geografia, economia, antropologia, etc.). Com ens comenta l'autor del projecte, Joan Antoni Andrés "la idea de crear aquesta base de dades va sorgir de la necessitat de poder controlar els documents que tenia sobre aquest tema. A poc a poc vaig anar afegint referències de documents que no tenia, fins a arribar a l'actualitat." Aquesta base de dades, està en continua construcció, per això es podran trobar en ella moltes mancances que s'aniran solucionant en gran part amb el temps. Pot ser una eina fonamental pels investigadors d'història local de les nostres comarques. Per a qualsevol consulta, us podeu dirigir a: joanantonian@gmail.com

El GRMHC i l'Ajuntament de Vila-real van signar un conveni per desenvolupar durant 2024 projectes i activitats de memòria històrica

Un projecte fonamental d'aquest conveni signat entre l'Ajuntament de Vila-real i el Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló contempla l'estudi de l'Associació Científica ArqueoAntro sobre la fossa de víctimes de la guerra civil al cementeri de Vila-real, prenent desenvolupar els treballs antropològics d'una manera més exhaustiva, després d'un treball de camp en el qual es van poder registrar diferents evidències de mort violenta i vulneració dels drets humans a les 22 víctimes contabilitzades dins de l'ossari. Tot i que les restes no es trobaven completes pel traslladament realitzat durant la Transició sense criteris tècnics o científics. Els treballs antropològics durant 2024 han incidit en aquestes primeres evidències amb una revisió més detinguda de les restes al "Laboratorio de Antropología Física y Forense de la Universidad Autónoma de Madrid", dirigit per Javier Iglesias Bexiga. Està previst per part dels antropòlegs seleccionar les millors mostres per a tractar d'identificar les víctimes mitjançant l'empresa genètica CITOGEN. Altres projectes que ha desenvolupat el GRMHC durant 2024 ha seguit l'actualització de la informació i introducció de nombrosos registres en el Cens de víctimes de la Guerra Civil i la repressió franquista impulsat per Juan Luis Porcar, amb el disseny d'un tutorial de cerca més complet; la introducció de centenars de registres de víctimes i documents en la Base de Dades d'expedients i documentació de la Guerra Civil, que inclou procediments sumaríssims, expedients penitenciaris, expedients de responsabilitats polítics, i documentació personal com cartes i fotografies; i l'ampliació i introducció de registres d'articles sobre activitat política, cultural i social a Castelló, indexant noves publicacions periòdiques en la Base de Dades de les Comarques de Castelló de Joan Antoni Andrés. Tanmateix s'han millorat les tasques de difusió del GRMHC amb la introducció i ordenació de nous contactes i la creació de llistes temàtiques al respecte. També durant aquest últim any el GRMHC ha ampliat i catalogat noves adquisicions en nous àmbits de la memòria democràtica, disponibles pels investigadors i la ciutadania en general.

Ampliació dels continguts del web del GRMH

Durant el 2024 s'han dut a terme les següents millores en el nostre web:

- Disseny i maquetació web: preparació de testimoniatges i treballs de l'apartat web fonts orals.
- Creació del catàleg de vestigis franquistes adaptat tant per a la seua consulta en web com per a la seua versió impresa.
- Actuacions i revisions de les base de dades de les víctimes del franquisme, base de dades de les comarques castellonenques i altres.
- Treballs de disseny i millora de la pàgina de testimonis orals.
- Base de dades i correu electrònic.
- Treball de neteja d'adjunts duplicats.
- Actualització de la pàgina de publicacions.
- Actualització i manteniment trimestral de bases de dades: arxiu històric, biblioteca, bases de dades comarques de Castelló, base de dades de víctimes, mapa de fosses.
- Manteniment de la pàgina web del GRMH de Castelló com a eina de continguts i de difusió, entre altres de les nostres activitats següents:
 - la recerca i investigació.
 - l'elaboració d'un cens de víctimes de la guerra civil i de la repressió del franquisme i les bases de dades corresponents.
 - el patrimoni inmaterial de fonts orals.
 - el nostre projecte educatiu.
 - les nostres jornades de memòria històrica democràtica, així com la col·laboració amb les administracions en jornades, congressos.
 - les nostres publicacions.
 - el butlletí informatiu als socis/es.
 - l'agenda de notícies

Adquisició de llibres per a la biblioteca del GRMHC

Durant el 2024 hem augmentat el nostre fons bibliogràfic amb la incorporació de més de 50 llibres i alguns números de publicacions periòdiques de les quals no disposaven a la nostra col·lecció.

Entre els llibres cal destacar “El derecho de Franco” (1936-1975) de Marc Carrillo, “Tragedia en tres actos: los juicios sumarísimos del Franquismo” d’Alfonso M.Villalta Luna, “Situación penitenciaria de las mujeres presas en la cárcel de Saturrarán durante la guerra civil española y la primera posguerra” de José Luis de la Cuesta, Francisco Etxeberria Gabilondo i Ana Isabel Pérez Machío, “Historia del movimiento libertario español” de Julián Vadillo Muñoz, “Geografía humana de la represión franquista. Del golpe a la guerra de ocupación (1936-1941)” de Gutmaro Gómez Bravo, “Crítica de la razón compasiva. Reconstrucción, transmisión y poder en la memoria del pasado” de Ricard Vinyes, “Milicianas, la historia olvidada de las combatientes antifascistas” de Gonzalo Berger, “Diario de guerra: memorias de un combatiente de la LXIV brigada mixta” de Juan Francisco Fuertes Palasí, “Aules buides, escoles oblidades” d’Ernest Nabas i Javier Andrés. També dos llibres de membres del GRMHC, la tercera edició de “Històries de vida al Castelló de la guerra i la postguerra” de Maribel Peris, i “Una repressió olvidada, el carlismo perseguido por el franquismo y la extrema derecha” de Josep Miralles. Hem incorporat també en el marc d’aquestes noves adquisicions una donació de llibres que hem classificat i catalogat, realitzada per Maria Tello, neboda de Manuel Fabra Agut, referent provincial republicà als anys 30, exiliat a França. Amb relació a les revistes s’han incorporat números de nous títols com Quaderns de memòria i justícia, Papers dels Ports de Morella, Poble, Fulls de Sant Jordi del Maestrat, Lectures de l’Institut Obrer, Aigualit i Ateneo de Castelló. Es pot consultar tot el nostre fons bibliogràfic en la nostra web <https://memoriacastello.cat/biblioteca/>

 GRUP PER LA RECERCA
MEMÒRIA HISTÒRICA

EL GRUP ▾ NOTÍCIES RECERCA ▾ DIVULGACIÓ ▾ JUSTÍCIA, VÍCTIMES I ASSESSORAMENT ▾

BIBLIOTECA

Llibres, documents i altres recursos de consulta

DESCRIPCIÓ BIBLIOTECA

A la Biblioteca del Grup per la Recerca de la Memòria Històrica de Castelló trobareu poc més de 500 llibres i més de 60 revistes relacionades principalment pel seu contingut amb la memòria històrica.

Han seguit llibres i revistes durant anys adquirits pel propi col·lectiu, però també obtinguts per donacions particulars. A la llista podeu trobar una relació ordenada temàticament segons els diferents aspectes de la memòria reflectits a la nostra classificació documental: arxius, obres d’investigació sobre la Segona República, la Guerra Civil i el Franquisme, obres sobre patrimoni bèl·lic i simbologia, sobre testimoniatges orals, treballs sobre víctimes de la repressió, fosses i exhumacions, i material sobre activitats de divulgació com exposicions, jornades i projectes didàctics. Després d’aquesta relació trobareu totes les obres publicades pel GRMHC o els seus membres i una llista dels títols de les revistes de les que disposem. Hem documentat també informació relativa a les característiques físiques del document (pàgines, si conté il·lustracions...) i sobre la seua forma d’adquisició.

Podeu efectuar la recerca per diferents paràmetres com l’autor, el títol, la matèria o la signatura al cercador que teniu abans de la llista d’obres.

Si esteu interessats en consultar un llibre o revista podeu passar pel nostre local actual (Primer Moll) en horari de reunions del col·lectiu o enviar un correu amb el títol o la signatura desitjada i ja establirem la forma de consulta. [Contacta amb nosaltres.](#)

NOTÍCIES SOBRE LA BIBLIOTECA

Actualització de la Biblioteca del GRMHC

Durant els últims mesos hem augmentat el nostre fons bibliogràfic [...]

[Llegiu més](#)

[CARRREGAR MÉS](#)

FORMULARI DE RECERCA BIBLIOTECA

Fes la recerca omplint qualsevol dels següents camps:

<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>

[CERCA](#)

<< < > >>

Total de resultats: 565. Mostrant: 500